

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

СВІТОГЛЯД – ФІЛОСОФІЯ – РЕЛІГІЯ

Збірник наукових праць

Заснований у 2011 р.

Випуск 5

За заг. редакцією д-ра філос. наук, проф. І. П. Мозгового

СУМИ
ДВНЗ “УАБС НБУ”
2014

7. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things : What Categories Reveal about the Mind / G. Lakoff. – Chicago : University of Chicago Press, 1987. – 384 p.
8. Schank R. Scripts, Plans, Goals, and Understanding / R. Schank, R. Abelson. – Hillsdale, NJ : Lawrence Erlbaum, 1977. – 285 p.
9. Strauss C. Cognitive Theory of Cultural Meaning / C. Strauss, N. Quinn. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 378 p.

Отримано 20.01.2014

Анотація

Бокун Ірина. Фрейми як культурні моделі.

У статті описуються фрейми як продукти, які загально використовуються різними культурами. Пропонується визначення культури як набору спільних інтерпретацій, які реалізуються в культурних/когнітивних моделях. Культурні/когнітивні моделі розкладаються на два види: народні теорії та експертні теорії. Автор доводить, що народні теорії конфліктують з науковими.

***Ключові слова:** фрейм, когнітивна модель, когнітивна лінгвістика, народні теорії, наукові теорії.*

УДК 81'27

Людмила ГНАПОВСЬКА

ПРОСТІР МОВИ: ДІАЛОГ КУЛЬТУР, ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ, СВІТОГЛЯДІВ

У статті власна назва як згорнутий національно-культурний текст розглядається через інтерпретацію закодованого в її внутрішній формі лінгвокультурного потенціалу. Фрагменти ономазіологічного простору англійських імен кельтського та германського походження пояснюються в контексті загальних світоглядних засад міфопоетичної свідомості.

***Ключові слова:** культура, міфопоетична свідомість, соціокультурний контекст.*

Постановка проблеми. Притаманне сучасній мовознавчій парадигмі посилення на те, що будь-яка мовна одиниця набуває референційних ознак лише завдяки участі у процесах номінації та комунікації мислячих істот (носіїв певної мови), обумовило необхідність дослідження того, з якими структурами суспільного знання співвідноситься семантика мовного знака та які ментальні процеси покладено в основу номінативних процесів. Усвідомлення неминучості виходу за межі замкненої “в-собі-і-для-себе” системи мови та визнання того факту, що мовне значення є закодованою у мисленні інформаційною структурою, а семантична структура, відповідно, являє собою форму концептуальної структури, надало актуальності пошуку та встановленню

тих характеристик слова, які дозволяють розглядати його як певне когнітивне утворення, “вписане” в загальний контекст суспільної свідомості індивідів, що складають соціум на конкретному часовому та соціальному зрізі.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідження, результати якого представлено у запропонованій статті, виконано саме в такому концептуальному полі.

Метою дослідження є спроба продемонструвати, яким чином структура англійських власних імен, що етимологічно походять від кельтських та давньогерманських основ, відбиває специфічні ознаки ментальності народностей, які стояли біля витоків сучасної англійської нації.

Виклад основного матеріалу. Як соціально-історичні утворення, що виникли в конкретних умовах онтогенезу певного етнічного угруповання у відповідь на комунікативно обумовлену необхідність індивідуалізуючої номінації об’єктів оточуючого світу, на кожному *синхронному* зрізі оніми (зокрема, антропоніми) функціонують в якості етноспецифічних культурно-історичних індексів самобутності індивіда як суб’єкта суспільної діяльності. У *діахронічному* плані семантика кожного антропонімічного апелятива стає “дзеркалом” тієї суспільної формації, в надрах якої ім’я виникло: вона кодує певне текстове утворення – соціальний сюжет, і в цьому тексті-сюжеті окремі ноти екологічного середовища, щоденного буття, соціально-політичного устрою, світоглядних настанов, духовних цінностей, морально-етичних уявлень соціуму зливаються у потужну симфонію під назвою “культура”. Інакше кажучи, у семантичній структурі ономастичної лексики нерозривно пов’язаними виявляються три базових концепти – СЛОВО (ІМ’Я), ТЕКСТ та КУЛЬТУРА, і спроба дослідити особливості взаємодії елементів цього концептуального трикутника базується на наступних положеннях.

У сучасному розумінні *текст* як опредмечене знання про світ (фрагмент реальності) є своєрідним складним *іменем*. Він відображає певну референтну ситуацію, в межах якої процеси ідентифікації та характеристизації її складових відбуваються в єдиному акті номінації-предикації. У результаті породжується текстура, тканина (тобто, цілісне утворення), окремі нитки якої переплітаються і утворюють особливий, притаманний лише цій тканині візерунок – специфічну для кожного окремого тексту структурно-композиційну та смислову структуру.

За формальними ознаками, у момент виникнення власні назви (зокрема, антропоніми) зазвичай складаються з однієї або декількох основ. Семантично арсенал онімічних апелятивів пов’язаний з найбільш значущими реаліями сучасного номінативному акту суспільного

контексту. Тобто, незалежно від структурних характеристик (просте чи складне ім'я), антропоніми – це не просто слова, а короткі описи місць, людей, тварин, міфічних істот тощо. Саме завдяки цьому реконструкція внутрішньої форми антропоніма дозволяє декодувати згорнутий в ній семантичний простір *тексту*, хоча й формально еліптизованого.

Як суб'єкт власної пізнавальної діяльності, будь-який індивід, залучений до процесів мовної номінації, співвідносить свій *власний* досвід із досвідом *соціальним* – системою аксіологічних настанов та цінностей, що складалася у суспільстві протягом історії його розвитку. При цьому, оцінюючи власну систему комунікації з оточуючим світом, номінатор залучає до сфери свого “теперішнього індивідуального “Я” минулий досвід соціуму як “колективної особистості”, тобто усвідомлює себе в ролі *суб'єкта культури*. Відповідно, як цілісний номінативно-комунікативний комплекс, будь-який антропонім функціонує лише у широкому контексті культури соціуму, виступаючи елементом цієї культури. Розшифровуючи, “розплутуючи” основні смислові нитки тексту імені, дослідник отримує можливість проникнути у таємниці концептуальних сфер буття певного етносу та змодельовати ментальні процеси, притаманні йому на певному етапі його історичного розвитку.

Таким чином, внутрішня форма власного імені як згорнутого національно-культурного тексту кодує пропущений через свідомість інтерпретатора складний інформаційний комплекс – знання про текстову подію та про прототипові образи учасників цієї події. Інформація, за допомогою якої інтерпретатор імені декодує прихований в ньому смисл, містить знання, “зняті”, за словами С. А. Жаботинської, з різних концептуальних площин – онтологічної (знання про світ: матеріальний або духовний), аксіологічної та модальної (оцінка світу суб'єктом та модус його свідомості), лінгвопрагматичної (знання канонів мовної комунікації). При цьому об'єм та зміст цих знань залежать від статусу, який ім'я як лінгвосоціальний знак людини-особистості має в межах певної культурно-історичної традиції [1].

Так, у *сучасному деміфологізованому суспільстві* антропонім як член класифікаційної системи номінації виконує основну *називну* функцію, що реалізується у двох аспектах: *дистинктивному* (функція виділення носія імені з колективу) та *інтеграційному* (функція об'єднання носіїв одного й того ж самого імені в загальний клас). При цьому представники множини однойменних об'єктів не мають жодних спільних ознак окрім спільного імені, і лише в окремих випадках, зокрема в разі наречення новонародженого іменем померлого родича або відомої особистості, простежуються відлуння минулих вірувань у незалежне існування імені та його тотожність з названим ним об'єктом. Проте,

зазначені випадки не мають нічого спільного з наївною вірою стародавніх пращурів у магичні властивості імені-слова, які зумовили специфіку моделі іменування, що функціонувала в межах міфологічного мислення.

Специфічною ознакою *міфопоетичного* сприйняття світу є отожднення різнопланових субстанцій – зокрема, предмету та процесу, речі та її властивостей тощо. Така концептуальна настанова призводила до того, що ім'я ставало невід'ємною складовою особистості, її своєрідним знаком-символом, який відображав зміст її внутрішньої неповторної природи. Важливим слідством типового для міфопоетичної свідомості отожднення імені та природи його носія стала *креативна функція* ономастичної номінації: вважалось, що, виконуючи цю функцію, антропонім активно впливає на індивіда-носія імені, формує його як особистість та визначає долю, тобто виступає первинним по відношенню до свого референта. Зокрема, Т. В. Топорова стверджує, що акт наречення іменем можна порівняти з граматичними категоріями оптатива чи імператива, оскільки ім'я вміщує побажання або наказ [3, с. 5]. У цьому зв'язку порівнюємо три приклади. Давньослов'янське ім'я *Святослав* етимологічно інтерпретується як “свята слава”. Тобто, у внутрішній формі цього антропоніма закодоване побажання дитині “володіти святою славою” або “знаходитися під охороною святої слави”. Аналогічно слід розтлумачити семантику давньогерманського імені *Albert (Adalbert, Ethelbert)*, що утворене складанням двох апелятивів – “шляхетний” + “яскравий / відомий”: тобто, “нехай дитина буде шляхетною та відомою / відомою своєю шляхетністю”. Подібним чином пояснюється кельтське ім'я *Kevin*, яке походить від основ зі значенням “вродливий” + “народжений”: тобто, “нехай народжена дитина буде вродливою”.

Таким чином, у контексті міфологічного мислення семантично вмотивований антропонім кодує інформацію про свого референта та вміщує потужний прагматичний потенціал, виконуючи певне комунікативне завдання – реалізуючи намір номінатора сформуванню за допомогою імені фізично та духовно гармонійну особистість. Інакше кажучи, матеріалізуючись у формі мовного знаку, власне ім'я стає невід'ємним елементом структури світу. Саме зазначений факт зумовив специфіку протікання мовних процесів в антропонімічних системах стародавніх і середньовічних кельтів та англосаксів, де кожне ім'я мало прозорий зміст, соціокультурне навантаження якого перевіряється на матеріалі інтерпретації покладеної в основу антропонімічної номінації апелятивної лексики та її тезаурусного імплікаціоналу. На підтвердження наведених вище думок розглянемо та проінтерпретуємо декілька прикладів,

кожен з яких презентує окрему текстову подію – культурологічний сюжет, але сукупність цих сюжетів складає фрагмент цілісної хроніки буття етнічних спільнот, що дали життя сучасній англійській нації.

Приклад 1. Позначення “велетня” зафіксоване в англійських антропонімах лише в одному чоловічому імені *Humphre(y)* (давньоанглійська форма *Hunfrith*), що етимологічно походить від складання апелятивів “велетень” (д.-англ. *huni*) та “мир, спокій” (д.-англ. *frith(u)*). Однак, сама згадка цієї міфологічної істоти свідчить про наявність її у загальній системі магіко-релігійних вірувань середньовічних англосаксів. Насправді, в германських міфах велетні як група антропоморфних істот величезного розміру представлена у двох аспектах [6, с. 85]. З одного боку, це прадавні гігантські істоти – перші жителі Всесвіту, які передували у часі богам та людям. Уявлення про них імплікують мудрість, і завдяки цьому згадування “велетня” в апелятиві аналізованого чоловічого імені *Humphre(y)* можна інтерпретувати як бажання батьків через посередництво антропонімічної номінації дарувати дитині, що наречена цим іменем, саме зазначену чесноту. При цьому комбінація двох позитивних ознак у складі одного імені (в даному випадку – метафоричне позначення “мудрості” через номінацію “велетня” та згадка про “мир” і “спокій”) є досить типовим явищем у системі англосаксонської антропонімічної номінації, оскільки воно відображає прагнення батьків через наречення дитини “щасливим” іменем запрограмувати певний “інформаційний код” її подальшої щасливої долі шляхом кодування якомога більшої кількості бажаних ознак та чеснот.

З іншого боку, велетні протиставлялись богам (перш за все, асам) у просторі – як мешканці холодної кам’янистої країни на північній та східній околицях землі, як представники стихійних, демонічних природних сил, вороги асів, що прагнули відібрати у останніх їхніх дружин та чудодійні скарби – атрибути богів, наприклад, молот Тора та молодильні яблука Ідуни [2, с. 212]. Можливо, комбінування елемента “велетень” з лексемою на позначення “миру, спокою” у структурі розгляданого антропоніму *Humphre(y)* мало на меті нейтралізувати дію підступних сил велетнів і таким чином забезпечити носієві цього імені захист від злих духів, подарувавши йому мир, спокій та добру вдачу.

Не менш цікавий та культурологічно насичений інформаційний комплекс розгортається також за внутрішньою формою іншого складового елемента чоловічого імені *Humphre(y)* – апелятиву “мир, спокій” (д.-англ. *frith(u)*). Як структурно-змістовний компонент, він входить до складу таких сучасних англійських антропонімів германського походження як жіноче ім’я *Fri(e)da (Freda)* – “мир” та чоловічі імена *Frederick* – “мир” + “могутній, багатий”, *Ferdinand* – “мир” + “відвага”,

Geoffrey (Jeffrey) – “область, край” + “мир”, *Godfrey* – “бог” + “мир”, *Manfred* – “людина” + “мир”, *Siegfried (Seyfried)* – “перемога” + “мир”, *Wilfred* – “воля, бажання” + “мир”, *Winfred (Winfred)* – “друг” + “мир”. Давньоанглійська (давньогерманська в більш широкій ретроспективі) лексема *frith(u)* не збереглась в сучасній англійській мові. Причиною цього є вплив французького слова “*paix*” (сучасне англ. “*peace*”), яке з’явилося на Британських островах за часів правління норманського герцога Вільгельма I та поступово витіснило “*frith*” із вжитку в діалектах англосаксонських областей. Однак, наявність зазначеного елемента в складі германських антропонімів свідчить на користь релевантності позначуваного ним поняття в контексті світосприйняття сучасної появи зазначених імен епохи, що має важливі культурологічні імплікації стосовно етнічних та соціальних процесів тієї доби.

Аналіз специфіки комунікативних моделей співіснування індивідів та етносоціальних спільнот в межах англосаксонської (ширше – загальногерманської) культурно-історичної традиції доводить, що концепт “мир” був для неї ключовим. Ідея “миру-спорідненості” вписувалась у загальну концептуальну модель етнічної свідомості того періоду, яку в найбільш загальному вигляді Г. Сюч визначає як “генти́лізм”, тобто психологічне протиставлення окремих спільнот “МИ” – “ВОНИ” (напр., англи та сакси, англосакси та дани тощо), засноване на відчутті приналежності до єдиного роду [7, с. 255]. На думку Є. А. Шервуд, в уявленні германських народів певна сила миру об’єднувала різні племена. При цьому основою “миру” у англосаксів був договір, який складався письмово та підкріплювався усно певними діями [4, с. 80].

Лексема “*frith*” зустрічається в англосаксонських законах уже в IX столітті поряд зі словами “*sib*” (“спорідненість, рід”) та “*cuth*” (“відомий” та, відповідно, “рідний”: до речі, ця основа також зафіксована в чол. антропонімі *Cuthbert* – “відомий” (*cuth*) + “яскравий / відомий” (*beorht*)). За свідомством істориків, слова “*sib*” та “*cuth*” уживались в офіційних документах для укладання мирних угод, які базувались на кривно-родинних стосунках. У той же час поняття, що позначалося словом “*frith*”, кодувало інший смисл – “мир – мирні відносини” – та об’єднувало дві етнічні спільноти, не спираючись на будь-які родинні стосунки. Так, у законах короля Альфреда можна знайти таку статтю: “Це є мир (*frith*), який король Альфред та король Гутрум та уїтани всіх родів англів та всього народу в цілому, що мешкає в східній Англії, разом уклали та клятвами скріпили за себе самих та за нащадків своїх як народжених, так і (ще) ненароджених, які користуються милістю Господа або нашою”. Подібним чином “мир” (“*frith*”) усвідомлюється у договорах королів Едуарда та Гутрума: “/.../ як англи та дани пішли

на постійний мир (frith) та дружбу /.../”, а також у законах короля Етельреда: “Якщо співтовариш по миру (frith-man) короля Етельреда прибуде до немирної країни (unfrith land), і тут підходить військо тієї землі, то нехай його король і все його багатство мають мир (frith), тобто недоторканість”. Наведена стаття є одним із пунктів мирного договору, який було укладено між англосаксами та данами. У 1018 році також за допомогою “frith” король Кнут стверджує мир між датчанами та англосаксами: “Іменем Господа. Це є розпорядження, що визначено та вирішено наймудрішими відповідно до багатьох добрих попередніх умов; нехай буде так, як тільки король Кнут за порадою своїх уїтанів встановив, що мир (frith) та дружба (freondscipe) між датчанами та англами, і нехай буде покладено кінець усім їхнім суперечностям” (цит. за Є. А. Шервуд [4, с. 218]). Як бачимо, основою миру, позначеного лексемою “frith”, була дружба, а не кривно-родинні стосунки: зазначений концепт “мир” об’єднував людей як усередині однієї етнічної спільноти, так і осіб різних етнічних груп не за принципом спорідненості, а на правовій основі державності, що саме зароджувалась.

Приклад 2. У контексті міфопоетичної свідомості маніпулювання іменем задля досягнення практичних цілей зумовило наречення здебільшого “приємними” іменами. Однак, в окремих випадках дитину, навпаки, нарекали “поганим”, “несприятливим” іменем задля того, щоб злякати злі духи та не дозволити їм заподіяти лиха носію цього імені. Можливо, саме цим слід пояснити наявність у семантичній структурі сучасного англійського оніма кельтського походження *Kennedy* позначення “потворний” у поєднанні з номінацією “голови”. Проте, на наш погляд, більш глибока інтерпретація зазначеного чоловічого антропоніма надає дослідникові можливість поринути у таємниці кельтських магіко-релігійних вірувань і міфологем. Зокрема, пояснити сполучуваність у його структурі елементів “потворний” та “голова” можна існуванням у деяких областях кельтського світу особливого культу відрізання голів ворога.

Як відомо, поняття “ворога” зазвичай пов’язане з чимось жахливим і викликає негативні емоції та асоціації. Згідно стародавніх кельтських уявлень, голова символізувала людину в цілому, і, очевидно, завдяки таким уявленням виник доволі жорстокий “культ голів”: повертаючись після бойових дій, воїн-кельт привозив додому на шиї свого коня відрізану голову переможеного ворога і прибивав цей воїнський трофей на стінці своєї оселі. Голови окремих, найбільш вагомих недругів навіть бальзамувались, а потім демонструвались гостям як докази відваги та мужності хазяїна. Подекуди черепи ворогів, в тому числі і з волоссям, використовувались замість кубків. Про цей звичай історикам стало

відомо з творів стародавніх письменників Діодора, Страбона, Орозія. На користь наявності зазначеного культу у структурі щоденного буття кельтських народностей свідчать також реальні знахідки, у тому числі артефакти. Так, на кельтських монетах часто можна було побачити зображення воїна, який тримає у руці відрубану людську голову, а на середньоевропейських могильниках іноді зустрічаються захоронення, в яких відсутні голови похованих у них людей [5, с. 122].

Розглянемо деякі інші міфологеми епохи язичницького етапу розвитку світогляду кельтів, що знайшли своє відбиття у семантиці їхніх антропонімів.

Приклад 3. Ідеологія кельтських друїдів, пов'язана з вірою у безсмертя *душі* та її нескінченні переселення, відтворилася у жіночому антропонімі *Enid* з етимологічним значенням “життя душі”. Згідно з даними етнографів та істориків, кельти також вірили у можливість людини знов і знов відроджуватись в інших *тілах* під одним й тим самим або під іншим іменем, не зберігаючи спогадів про це. Окрім віри у наявність “двійника” людини, її “дублікату”, який після смерті вів незалежне існування, кельти також вважали, що існує ще одна субстанція, що продовжує життя людини після її фізичної смерті, – дихання, подув, повівання. Тому цілком вірогідно, що, нарікаючи дівчинку іменем *Genevieve*, яке, за однією з версій, етимологічно сходить до позначення “божественних зітхань”, батьки прагнули шляхом звернення до священних вірувань забезпечити їй вічне життя на землі та на небесах. Відлуння уявлень про реінкарнацію через дихання представлені також у жіночому імені *Ethne*, де за апелятивом зі значенням “зернятко” розгортається популярний у кельтській міфології мотив “непорочного зачаття” – сюжет, в якому дівчина або раніше безплідна жінка вагітніла та народжувала дитину після того, як вона випивала води і при цьому випадково ковтала або просто *вдихала* комаху чи зернятко. Завдяки саме такому зачаттю, до речі, були народжені відомий кельтський бог Луг та герой Кухулін.

Приклад 4. Змістовний соціокультурний комплекс кодують також у своїй внутрішній формі чоловіче ім'я *Aidan* та жіноче *Ena*, обидва з яких етимологічно пов'язані з номінацією вогню. Згадування цієї потужної природної стихії у семантиці апелятивів зазначених кельтських імен не є випадковим, оскільки в них знайшла своє антропонімічне відображення кельтська ідея очищаючої та оберігаючої сили вогню. Так, за свідченням істориків та антропологів, одним із найбільш шанованих свят у стародавніх кельтів було Белтайн, яке сповіщало про прихід літа. Назва свята в перекладі з кельтської означає “вогонь бога світла – Белла”. У цей день на верхівках довколишніх пагорбів друїди

розпалювали величезні святі багаття, які були особливим чином складені з сучків священного дуба. Вважалось, що задля вдачі та духовного очищення слід було стрибнути через багаття. Між двома багаттями проганяли також свійську худобу: таким чином кельти намагались захистити її від хвороб та відігнати лихо.

Говорячи про взаємодію тексту імені-слова та тексту культури соціуму, який породив це ім'я-слово, слід підкреслити ще одну важливу думку. Як згорнутий національно-культурний текст, онім одночасно співвідноситься з двома когнітивними сферами. З одного боку, кодуєчи *соціальний досвід номінатора*, він тісно пов'язаний з пізнавальною діяльністю останнього. З іншого боку, лише *когнітивний потенціал інтерпретатора* власної назви дозволяє декодувати прихований у її внутрішній формі зміст, який відображає концептуальні та онтологічні ознаки соціуму як актуального культурно-історичного контексту народження і становлення імені.

Висновки. Підсумок наведених вище роздумів виглядає таким чином. Сучасна мовознавча наукова парадигма, спрямована на пошук з'єднуючої ланки між мовою, мисленням та соціальним буттям індивіда як носія мови, відкриває для дослідника нові перспективи пізнання онтологічної сутності ономастичної номінації. Визнання того факту, що будь-який онім є носієм не лише певного суто лінгвістичного коду, а й мовним репрезентантом складного інформаційного комплексу знань про позамовну дійсність та індивідуально-особистісне сприйняття світу, дозволяє визначити власну назву як складне ім'я, як особливий, специфічний вид тексту – згорнутий національно-культурний текст. Як елемент культурно-історичної традиції, в надрах якої він виникає, формується та функціонує, цей текст зберігає у своїй “семантичній пам'яті” фрагменти тих подій, суспільних реалій, вірувань та цінностей, які складають концептуальний каркас свідомості цієї традиції. І нерідко там, де мовчать історичні хроніки та пам'ятки, розпочинають свою оповідь тексти власних назв, відкриваючи завіси вікових таємниць та складаючи яскраву і барвисту мозаїку культурного надбання певного етнічного угруповання.

Література

1. Жаботинская С. А. К вопросу о принципах построения концептуальной модели языковой номинации / С. А. Жаботинская // Имя: Слово, словосочетание, предложение, текст (именование на различных уровнях языка). – К. : ИСИО, 1993. – С. 48–56.
2. Мелетинский Е. М. Ётуны / М. Е. Мелетинский // Мифологический словарь. – М. : Сов. энциклопедия, 1991. – С. 212–213.
3. Топорова Т. В. Культура в “зеркале языка”: древнегерманские двучленные имена собственные / Татьяна Владимировна Топорова. – М. : Школа “Языки русской культуры”, 1996. – 253 с.

4. Шервуд Е. А. От англосаксов к англичанам (к проблеме формирования английского народа) / Евгения Андреевна Шервуд. – М. : Наука, 1988. – 237 с.
5. Широкова Н. С. Мифы кельтских народов / Надежда Сергеевна Широкова. – М. : Астрель ; АСТ ; Транзиткнига, 2005. – 431 с.
6. Cirlot J. A Dictionary of Symbols. – London : Routledge & Kegan, 1973. – 419 p.
7. Kenyon J. P. The Wordsworth Dictionary of British History. – Hertfordshire : Wordsworth Editions Ltd., 1996. – 416 p.

Отримано 20.01.2014

Summary

Lyudmyla Hnarpovska. Space of the Language: Dialogue of Cultures, Values, Mentalities.

The article focuses on the problem of ontological status of a proper name, the latter being treated as a condensed cultural text. The basis for considering phenomenological nature of onyms is illustrated by means of interpreting examples of English personal names of Celtic and Germanic origin. Linguistic and cultural potential encoded in anthroponymic systems of ancient Celts and medieval Anglo-Saxons is analyzed with respect to basic conceptual characteristics of mythopoetic conscience. The ability of onymic lexicon to represent major beliefs typical of certain ethnic community by means of language forms is exploited as the springboard for decoding the notions that underpin roots of modern British national mentality. The concepts under study are viewed as the key elements of Anglo-Saxon mapping of the world with heroism, brevity, honour, fame and glory being dominating values in the consciousness of analyzed ethnical groups where “war” was the lifestyle and “peace” – the major way of resolving conflicts inherent for this lifestyle.

Keywords: *culture, mythical and poetical conscience, social and cultural context.*

УДК 81–11:34

Світлана ДОРДА

ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Будь-який інституційний дискурс, зокрема й юридичний, являє собою комбінацію універсальних і специфічних характеристик. Особливі характеристики юридичного дискурсу визначаються його предметною областю, пізнавальними стратегіями, безпосередньо обумовленими його цілями.

Ключові слова: *дискурс, інституційний дискурс, юридичний дискурс, особливі характеристики.*

Постановка проблеми. До вивчення різних типів дискурсу, які формуються в умовах різноманітних сфер людської діяльності, звертаються як вітчизняні, так і закордонні дослідники питань мовленнєвої